

Bezmocnosť štátnych orgánov?

Verejná ochrankyňa práv v roku 2012 vo viacerých závažných prípadoch konala aj na základe vlastnej iniciatívy. Jedným z nich bolo aj skúmanie činnosti a postupov orgánov verejnej správy a verejnej moci v prípade nevyplácania miezd zamestnancom obchodnej spoločnosti SLOTEX Fashion, s. r. o., vo Vranove nad Topľou.

Konanie sme začali na základe medializovaných informácií o nevyplatených mzdách niekoľkým stovkám zamestnancov tejto spoločnosti, pričom im bolo nariadené čerpanie dvojtýždňovej dovolenky, počas ktorej zamestnávateľ odviezol stroje a po vrátení sa zamestnancov z dovolenky ich nepustil do práce a doručil im výpovede z pracovného pomeru. Samozrejme, bez vyplatenia mzdy a odstupného.

Predmetom skúmania bolo zisťovanie, či v súvislosti s konaním orgánov verejnej správy, ktoré vykonávali, resp. mali alebo mohli vykonávať svoje kompetencie vo vzťahu k tejto obchodnej spoločnosti, nedošlo k zásahu do práva zamestnancov na odmenu za vykonanú prácu, ktoré je chránené Ústavou Slovenskej republiky.

Zamestnanci Kancelárie verejného ochrancu práv najskôr v septembri priamo na mieste preskúmali situáciu a ďalší vývoj tejto kauzy monitorovali až do konca novembra 2012. Posvietili si aj na činnosť všetkých orgánov verejnej správy, ktoré v súvislosti s medializovaným problémom nevyplatenia miezd a hromadným prepúšťaním mali alebo mohli prísť do kontaktu

Z KANCELÁRIE OMBUDSMANKY

s uvedenou obchodnou spoločnosťou ako zamestnávateľom ako aj s jej zamestnancami. Ide konkrétne o Inšpektorát práce v Prešove; Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Vranov nad Topľou; Daňový úrad Prešov, pobočka Vranov nad Topľou; Sociálna poisťovňa, pobočka Vranov nad Topľou a Okresné riaditeľstvo Policajného zboru Vranov nad Topľou.

Pri skúmaní postupov uvedených orgánov sme zistili viaceré pochybenia. Prešovský inšpektorát práce napríklad svoju činnosť v súvislosti s týmto prípadom sústreďoval na výkon dozoru nad dodržiavaním pracovnoprávných predpisov, avšak opomenul svoju ďalšiu zákonnú povinnosť, ktorá spočíva vo vyvodzovaní zodpovednosti za nesplnenie uložených opatrení. Pri skúmaní postupu polície sme zasa zistili, že pri štyroch podaných trestných oznámeniach došlo ku koncu roka 2012 k vzneseniu obvinenia zatiaľ len v jednom prípade, aj to po viac ako roku od začatia trestného konania. V dôsledku takéhoto postupu sa vyšetrovanie doposiaľ v očiach verejnosti nejaví ako účinné.

Najvážnejšie pochybenia sa

ukázali v činnosti Sociálnej poisťovne. Pri skúmaní jej postupu sme napríklad zistili, že počas dvoch rokov fungovania spoločnosti SLOTEX Fashion, s. r. o., jej vznikol dlh voči Sociálnej poisťovni (teda voči štátu) vo výške približne 867-tisíc eur. Dnes môžeme takmer s istotou tvrdiť, že tento dlh nebude zrejme možné nikdy vymôcť. Sociálna poisťovňa vymáhala dlžné sumy prostredníctvom mandatória či exekútora, avšak podarilo sa jej len čiastočné vymoženie dlhov. Teraz jej budú vznikať už len náklady pri odpisovaní nevyužitelných pohľadávok. Takúto obrovskú sumu štát nedostane a zodpovednosť pravdepodobne nebude vyvedená voči nikomu. Toto je dnes skutočne možné.

Podľa názoru verejnej ochrankyne práv mala Sociálna poisťovňa podať včas návrh na vyhlásenie konkurzu tejto spoločnosti. Vyhlásením konkurzu sa zadlžovanie zastaví a z majetku spoločnosti sa uspokojia veritelia. Tento proces je určený pre takého podnikateľa, ktorý je v strate a návrat do plusovej finančnej bilancie nie je reálny.

Úrady sa bránia argumentmi, že za hospodárenie s majetkom

súkromnej spoločnosti nesú zodpovednosť jej štatutárni zástupcovia. To je síce pravda, ale je potrebné položiť si viacero otázok. Je správne, ak štát umožňuje obchodným spoločnostiam, aby existovali a vykonávali svoju činnosť, aj keď jediným výsledkom ich činnosti je prehlbovanie straty? K čomu prispieva pasívny prístup štátu, ak je zrejme, že záväzky spoločnosti ostanú len na papieri, pričom k ich splneniu nikdy nedôjde? Čo si o tom myslia veritelia, ktorí nemajú odkiaľ vedieť relevantné údaje o hospodárení takejto spoločnosti a svoje záväzky nikdy nevyvážu? A čo si o tom pomyslia drobní podnikatelia – živnostníci, ktorým neraz hrozí exekúcia doslova ich strechy nad hlavou, ak im vznikne nedoplatok voči štátu vo výške čo i len niekoľkých stovák eur? A čo štát a efektívnosť pri vymáhaní jeho pohľadávok? Sú to predsa peniaze nás všetkých...

Situácia v našej trhovej ekonomike je dnes taká, že ten, kto podniká vo veľkom a neplní si svoje povinnosti voči svojim veriteľom, ako aj voči štátu, nielenže zväčša ostane bez akéhokoľvek postihu, ale navyše má aj konkurenčnú výhodu, pretože podniká s nižšími nákladmi. Nižšie náklady tvoria nevyplatené mzdy, poistné, od-

vody, dane, faktúry subdodávateľom a podobne. V tejto súvislosti sa núka otázka, na ktorú je dnes ťažké odpovedať: Ako má dnes pri takejto konkurencii podnikať ten, kto to chce robiť poctivo?

Zabezpečenie preventívnych, ale aj represívnych opatrení voči subjektom, ktoré nie sú disciplinované v plnení si svojich záväzkov, je jednoznačne v rukách štátu a jeho orgánov. Ak je systém nastavený tak, že spoločnosti si svoje záväzky nehradia, a ešte z toho ťažia výhody, niekde sa stala chyba. Tu už nie je možné alibisticky sa brániť, že je za to zodpovedná len konkrétna spoločnosť.

Verejná ochrankyňa práv oslovila s touto problematikou poslancov Národnej rady SR, dotknuté štátne orgány, tretí sektor, ale aj médiá. Existujú spôsoby, akými je možné situáciu zlepšiť, je však potrebné najst' vôľu uskutočniť zmenu. Verejná ochrankyňa práv bude aj v tomto roku intenzívne hľadať túto vôľu u tých orgánov, ktoré môžu v tejto situácii prijať nejaké opatrenia, ktoré by v konečnom dôsledku prispeli k zlepšeniu vymožitelnosti práva.

Mgr. Tomáš ČITBAJ,
vedúci odboru ochrany
základných ľudských práv
a slobôd KVOP

Racionalizačné opatrenia nemocníc ŽSK priniesli svoje ovocie

Žilinská župa, ktorá je zriaďovateľom štyroch nemocníc s poliklinikami v Čadci, Dolnom Kubíne, Trstenej a Liptovskom Mikuláši, ako aj Oravskej polikliniky v Námestove, predstavila na 21. zasadnutí Zastupiteľstva ŽSK stav hospodárenia svojich nemocníc po nasadení vlastných racionalizačných opatrení.

„Hospodársky výsledok nemocníc s poliklinikou za rok 2012 je mínusový vo výške 799-tisíc eur. Pre nás je to však oproti roku 2011 pozitívne číslo. Negatívny výsledok nemocníc v roku 2011 bol totiž 2,2 milióna eur, a ten sa nám podarilo v priebehu jedného roka znížiť takmer o dve tretiny,“ uviedol predseda Žilinského samosprávneho kraja Juraj Blanár, ktorý považuje neoddlženie nemocníc samosprávneho kraja za diskriminačné.

Najvýznamnejšou položkou výnosov sú tržby od zdravotných poisťovní, najväčší vplyv majú tržby za počet ambulantne ošetrovaných pacientov, za spoločné vyšetrenia a liečebné zložky, no najmä platby za ukončené hospitalizácie. Jednou z možností ako

ovplyvní nemocnica hospodárenie je aj skracovanie času hospitalizácie. „Problématickou zložkou v hospodárení nemocníc tvoria stále nadlimitné výkony, ktoré aj napriek ich posúdeniu revíznym lekárom poisťovňa nemocnici neprepláca. Nemocniciam sa tak značne sťažuje situácia, pretože pacientovi sa adekvátne zdravotná starostlivosť podať musí. V roku 2011 mali naše nemocnice neuhradených 586-tisíc eur, v roku 2012 už 1,3 milióna eur v nadlimitných výkonoch,“ vysvetlila riaditeľka odboru zdravotníctva ŽSK Anna Majbíková. Dodala tiež, že náklady nemocníc ovplyvňuje v predovšetkým otázka miezd. V minulom roku tvorili 56,62 percenta z celkových nákladov.

Kysucká nemocnica s poliklinikou (NsP) v Čadci mala ako jediná za rok 2012 pozitívny hospodársky výsledok v sume 130-tisíc eur. Oproti roku 2011 zásadne poskočila o viac ako milión eur, čo je efektom nielen zníženej ošetrovacej doby, vyššieho využitia postelí a vyššieho počtu ambulantne ošetrovaných pacientov, ale aj vedľajšej hospodárskej činnosti, teda prevádzky lekárne, bufetu a parkoviska.

Liptovská NsP v Liptovskom Mikuláši má za rok 2012 negatívny výsledok o 422-tisíc eur. Náklady ovplyvnili najmä zvýšené mzdy a jednorazové zaúčtovanie rezervy na nevyčerpané dovolenky. Aj napriek tomu je strata nemocnice oproti roku 2011 nižšia o 60 tisíc eur. Zásadný skok k po-

zitivnému výsledku, so stratou vo výške 33 tisíc eur, urobila Hornooravská NsP v Trstenej. V porovnaní s hospodárskym výsledkom roka 2011 si polepšila o 469 tisíc eur. Nemocnici sa podarilo dosiahnuť vyššie použitie postelí, vyšší počet ambulantne vyšetrených pacientov, spoločných vyšetrení a liečebných zložiek.

Dolnooravská NsP v Dolnom Kubíne ako jediná z nemocníc vykazuje po dvoch rokoch zvyšujúcu sa stratu. Za rok 2012 predstavuje sumu 474-tisíc eur, čo je o 48-tisíc viac ako v predošlom roku. „V tomto prípade sa napriek viacerým racionalizačným opatreniam nepodarilo zlepšiť hospodársky výsledok nemocnice. Negatívny vplyv malo aj nepokrytie finančných nákladov na

zvýšenie miezd zo strany zdravotných poisťovní,“ konštatovala A. Majbíková. V minulom roku sa v hospodárení darilo aj Oravskej poliklinike v Námestove. Jej pozitívny výsledok sa zastavil na čísle 38-tisíc eur, v roku 2011 mala negatívnu bilanciu.

V rámci racionalizácie nemocnic a snahy znížiť ich náklady a zároveň podporovať ich rozvoj financoval ŽSK obnovu a modernizáciu prístrojového vybavenia nemocníc vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti. „V roku 2011 sme na prístroje nemocniciam poskytli takmer 600-tisíc eur, v minulom roku to bolo 517-tisíc eur,“ uzavrel župan J. Blanár.

Hana DANOVÁ,
hovorkyňa ŽSK